

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 22.11.2010
KOM(2010) 673 lõplik

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine: viis sammu turvalisema Euroopa suunas

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine: viis sammu turvalisema Euroopa suunas

1. EUROOPA JULGEOLEKUMUDEL: KOOSTÖÖ TURVALISEMA EUROOPA NIMEL

Enamik eurooplasi elab oma igapäevetu suhteliselt turvaliselt. Samas seisab meie ühiskond silmitsi üha suuremate ja keerukamate julgeolekuohtudega. Paljud tänapäevased turvariskid on piiri- ja valdkonnaülesed. Mitte ükski liikmesriik ei suuda neile üksinda vastu seista. See teeb muret nii kodanikele kui ka ettevõtjatele. Neli viiest eurooplasest sooviksid, et ELi tasandil võetaks enam meetmeid organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastu¹.

Esilekerkivate riskide leevendamisel ja Euroopa turvalisuse suurendamisel on palju saavutatud. Lissaboni lepingu jõustumisega² ning Stockholmi programmi ja selle tegevuskava³ suuniste põhjal on ELil nüüd võimalus otsustavamalt edasi tegutseda. Sisejulgeoleku strateegias, mis võeti Hispaania eesistumisel vastu 2010 aasta alguses,⁴ on esitatud ülesanded, põhimõtted ja suunised seoses julgeolekuküsimustega ELis. Komisjoni kutsutakse dokumendis üles tegema ettepanekuid strateegia rakendusmeetmete kohta. Käesolev teatis – ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine – põhineb seega liikmesriikide ja ELi institutsioonide vahel juba kokku lepitud küsimustel ja selles esitatakse ettepanekuid, kuidas teha järgneva nelja aasta jooksul koostööd **raske ja organiseeritud kuritegevuse ning terrorismi ja küberterrorismi** vastases võitluses ja selle ärahoidmiseks, tugevdades oma **välispiiride haldamist ja vastupanuvõimet loodusõnnetustele või inimtegevusest tulenevatele katastroofidele**.

Ühine tegevuskava ühiste ülesannete lahendamiseks

ELi roll meie sisejulgeolekus on ühise poliitika, õiguse ja praktilise koostöö kooskõlastamine politsei- ja kohtualase koostöö, piiride halduse ja kriisiohje valdkonnas. Julgeolekueesmärkide saavutamisel on oluline nii ELi sise- kui ka välispoliitika.

Dokumendis „ELi sisejulgeoleku strateegia toimimine” arendatakse seega edasi ühist tegevuskava liikmesriikide, Euroopa Parlamendi, komisjoni, nõukogu ja ametite ning teiste osalejatega, sealhulgas kodanikuühiskonna ja kohalike ametiasutustega. Seda tegevuskava peaks toetama ELi usaldusväärne ELi julgeolekutööstus, milles tootjad ja teenusepakkujad teevad lõppkasutajatega tihedat koostööd. Ühine püüe lahendada meie aja

¹ Eurobaromeetri standarduuring nr 71.

² Euroopa Liidu toimimise leping.

³ Stockholmi programm: Avatud ja turvaline Euroopa kodanike teenistuses ja nende kaitsel (nõukogu dokument 17024/09); Vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanev ala: Stockholmi programmi rakendamise tegevuskava – KOM(2010) 171. Stockholmi programm on ELi justiits- ja siseküsimuste programm ajavahemikuks 2010–2014.

⁴ Nõukogu dokument, 5842/2010, Euroopa Liidu sisejulgeoleku strateegia: Euroopa julgeolekumudeli suunas.

Julgeolekuülesandeid aitab kaasa ka Euroopa sotsiaalse turumajanduse mudeli tugevdamisele ja arendamisele ning Euroopa 2020. aasta strateegia edendamisele.

Ühistel väärtustel põhinev julgeolekupoliitika

Käesolev teatis ning selle rakendamise vahendid ja meetmed peavad põhinema ühistel väärtustel, sealhulgas õigusriigi põhimõttel ja põhiõigustest kinnipidamisel, nagu sätestatud **ELi põhiõiguste hartas**⁵. Kriisiohje käsituse juures on oluline solidaarsus. Meie terrorismivastane poliitika peaks olema riskide suhtes proportsionaalne ja keskenduma tulevaste rünnakute ärahoidmisele. Kuna õiguskaitset hõlbustab ELis teabevahetus, peame me kaitsma ka üksikisikute eraelu puutumatust ja nende põhiõigust isikuandmete kaitsele.

Üleilmse perspektiiviga sisejulgeolek

Sisejulgeolek ei ole saavutatav ülejäänud maailmast isoleerumise kaudu ja seepärast on tarvis tagada ELi julgeoleku sise- ja välisaspektide ühtsus ja vastastikune täiendavus. Sisejulgeoleku strateegia väärtused ja prioriteedid, sealhulgas kohustus edendada inimõigusi, demokraatiat, rahu ja stabiilsust nii naabruskonnas kui ka kaugemal, on ka Euroopa julgeolekustrateegias esitatud lähenemisviisi lahutamatuks osaks⁶. Nagu strateegias tunnistatakse, on raskete ja organiseeritud kuritegude ning terrorismi vastases võitluses väga olulised partnerlussuhted, eelkõige Ameerika Ühendriikidega.

Julgeolek tuleks integreerida asjaomastesse strateegilistesse partnerlustesse ja seda tuleks võtta arvesse partneritega peetavates dialoogides, kui kavandatakse ELi rahastamist partnerluslepingute raames. Eelkõige peaksid sisejulgeolekuprioriteedid moodustama osa kolmandate riikide ja piirkondlike organisatsioonidega peetavast poliitilisest dialoogist, et vajaduse ja asjakohasuse korral võidelda ohtudega, nagu inimestega kaubitsemine, uimastite salakaubavedu ja terrorism. EL pöörab erilist tähelepanu ka kolmandatele riikidele ja piirkondadele, mis võivad nii välis- kui ka sisejulgeoleku huvides vajada ELi ja liikmesriikide toetust ning eksperdiarvamusi. Euroopa välisteenistuse abil on võimalik kaasata täiendavaid meetmeid ja eksperdiarvamusi, kasutades liikmesriikide, nõukogu ja komisjoni oskusi ja teadmisi. Julgeolekualaseid eksperdiarvamusi, sealhulgas Europoli kontaktametnike ja sidekohtunike omi, peaksid eelkõige prioriteetsetes riikides kasutama ELi delegatsioonid⁷. Nimetatud ekspertide vastutusala ja ülesanded määravad kindlaks komisjon ja Euroopa välisteenistus.

2. SISEJULGEOLEKU VIIS STRATEEGILIST EESMÄRKI

Käesolevas teatises määratakse kindlaks ELi olulisimad julgeolekuülesanded. Tehakse ettepanek viie strateegilise eesmärgi ja erimeetme kohta aastatel 2011–2014, mis koos jooksva töö ja algatustega aitavad muuta ELi turvalisemaks.

⁵ Komisjoni teatis „Euroopa Liidu põhiõiguste harta tõhusa rakendamise strateegia” – KOM(2010)573 (lõplik).

⁶ „Euroopa julgeolekustrateegia: Turvaline Euroopa paremas maailmas” võeti vastu 2003. aastal ja vaadati läbi 2008. aastal.

⁷ Kooskõlas nõukogu otsusega Eurojusti kohta (2009/426/JSK), mis tuleb liikmesriikide õigusesse üle võtta juuniks 2011.

Rasketel ja organiseeritud kuritegudel on mitmeid vorme: inimkaubandus, uimasti- ja relvakaubandus, rahapesu ja salakaubavedu, jäätmete ebaseaduslik mahalaadimine Euroopas ja väljaspool seda. Isegi näiliselt tühised kuriteod nagu sissemurdmised ja autovargused, võltsitud või ohtlike kaupade müümine ja rändavate kuritegelike rühmituste teod on sageli ilmingud üleilmse kriminaalse võrgustiku tegevusest kohalikul tasandil. Nende kuritegude vastu on vaja võtta kooskõlastatud meetmeid Euroopa tasandil. Samamoodi on lood ka **terrorismiga**: meie ühiskond on ikka veel vastuvõtlik sellistele rünnakutele nagu need, mis toimusid Madridis ja Londonis aastatel 2004 ja 2005. Me peame uute rünnakute vältimise nimel töötama rohkem ja intensiivsemalt.

Üks kasvavaid ohte on **küberkuritegevus**. Euroopa on üks küberkuritegevuse peamisi sihtmärke oma arenenud Interneti-infrastruktuuri, Interneti-kasutajate rohkuse ja Interneti-põhiste majandus- ja maksesüsteemide tõttu. Kodanikud, ettevõtjad, valitsused ja kriitiline infrastruktuur vajavad paremat kaitset kurjategijate eest, kes kaasaegset tehnoloogiat ära kasutavad. **Piiride turvalisuse** tagamiseks on vaja ühtsemaid meetmeid. Ühiste välispiiride tõttu tuleb salakaubaveole ja muule piiriülesele ebaseaduslikule tegevusele otsida lahendust Euroopa tasandil. ELi välispiiride tõhus kontrollimine on seega vaba liikumise alal väga tähtis.

Lisaks oleme viimaste aastate jooksul võinud täheldada **loodusõnnetuste** ja inimtegevusest põhjustatud **katastroofide** sageduse ja ulatuse suurenemist Euroopas ja selle lähinaabruses. Seepärast on vaja tugevdada, ühtlustada ja paremini kooskõlastada kriisidele ja õnnetustele reageerimist Euroopas, samuti rakendada kehtivat õnnetuste ärahoidmist käsitlevat poliitikat ja õigust.

EESMÄRK 1: tõikestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust

Hoolimata õiguskaitse- ja kohtuasutuste kasvavast koostööst nii liikmesriikide sees kui ka nende vahel on rahvusvahelised kuritegelikud võrgustikud ülimalt aktiivsed ja saavad kuritegelikul teel suurt tulu. Peale korruptsiooni ning kohaliku elanikkonna ja ametiasutuste ähvardamise kasutatakse seda tulu sageli majandusse tungimiseks ja avaliku usalduse õõnestamiseks.

Seepärast on kuritegelike võrgustike tegevuse tõikestamisel ja nende finantsstiimulite vastu võitlemisel oluline kuritegude ärahoidmine. Selleks tuleks tugevdada tegelikku koostööd õiguskaitsevaldkonnas. Kõigi sektorite ja erinevate tasandite ametiasutused peaksid tegema koostööd, et kaitsta majandust. Kuritegelikul teel saadud tulu tuleb tõhusalt jälitada ja konfiskeerida. Vaja on ületada ka takistused, mida põhjustavad erinevad riiklikud lähenemisviisid – vajaduse korral õigus- ja kohtualase koostöö raames, et tugevdada kuritegude ühtseid määratlusi ja vastastikust tunnustamist ning kriminaalkaristuste miinimummäärasi⁸.

⁸ Hiljutised direktiivide ettepanekud, milles käsitletakse inimkaubandust, laste seksuaalset ärakasutamist ja küberkuritegevust, kujutavad endast esimest olulist sammu sellel teel. Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 on loetletud muud rasked kuriteod: terrorism, ebaseaduslik uimastikaubandus, ebaseaduslik relvaäri, rahapesu, korruptsioon, maksevahendite võltsimine, arvutikuriteod ja organiseeritud kuritegevus.

Meede 1: teha kindlaks ja likvideerida kuritegelikud võrgustikud

Kuritegelike võrgustike kindlakstegemisel ja nende tegevuse tõkestamisel on tähtis mõista nende liikmete töömeetodeid ja nende rahastamist.

Seepärast teeb komisjon 2011. aastal ettepaneku ELi õigusakti kohta, mis käsitleb ELi territooriumile sisenevate ja sealt lahkuvate lendude reisijate **broneeringuinfo** kogumist. Neid andmeid analüüsivad liikmesriikide ametiasutused, et vältida terrorismiakte ja raskeid kuritegusid ning nende eest süüdistusi esitada.

Kuritegelike rahastamisallikate ja vahendite liikumise mõistmine sõltub teabest nende omanikettevõtjate ja fondide kohta, mida nimetatud vahendid läbivad. Tegelikult on õiguskaitse- ja kohtuasutustel ning haldusuurimisega tegelevatel asutustel, nagu OLAF, samuti erasektori spetsialistidel raskusi sellise teabe hankimisega. Rahapesuvastases töökonnas rahvusvaheliste partneritega peetavaid arutelusid arvestades peaks EL kaaluma 2013. aastaks **ELi rahapesuvastaste õigusaktide** läbivaatamist, et suurendada juriidiliste isikute ja kokkulepete läbipaistvust. Selleks et paremini jälgida kuritegelikul teel saadud rahaliste vahendite liikumist, on mõned liikmesriigid loonud pangakontode keskregistri. Selliste registrite kasuteguri maksimeerimiseks õiguskaitseesmärkidel töötab komisjon 2012. aastal välja suunised. Selleks et kuritegelikke finantstehinguid tulemuslikult uurida, peaksid õiguskaitse- ja kohtuasutused olema koolitatud ja võimelised koguma, analüüsima ja vajaduse korral jagama teavet, kasutades täielikult kuritegelikul teel saadud raha riikliku uurimise tippkeskusi ja Euroopa Politseikolledži koolitusprogramme. Komisjon teeb 2012. aastal ettepaneku strateegia kohta nimetatud valdkonnas.

Lisaks on kuritegelike võrgustike rahvusvahelisest laadist lähtuvalt vaja enam **ühisoperatsioone**, millesse on kaasatud politsei, toll, piirivalve ja kohtuasutused erinevates liikmesriikides, kes teevad koostööd Eurojusti, Europoli ja OLAFiga. Sellised operatsioonid, sealhulgas vajaduse korral kiiresti moodustavate **ühiste uurimisrühmade**⁹ tegevus, peaksid olema korraldatavad komisjoni täielikul toetusel kooskõlas nõukogu seatud strateegiliste eesmärkide ja kavadega, mis põhinevad asjaomasel ohuanalüüsil¹⁰.

Lisaks peaksid komisjon ja liikmesriigid tagama **Euroopa vahistamismääruse** tulemusliku rakendamise ning andma selle kohta aru, sealhulgas mõju kohta põhiõigustele.

Meede 2: kaitsta majandust kuritegevuse sissetungi eest

Selleks et oma tulu seaduslikku majandusse investeerida, kasutavad kuritegelikud võrgustikud korrupsiooni, õõnestades seeläbi avalike institutsioonide ja majandussüsteemi usaldusväärust. Olulise tähtsusega on säilitada poliitiline tahe võidelda korrupsiooni vastu. ELi tasandi meetmed ja parimate tavade jagamine on seega vajalikud ja komisjon esitab 2011. aastal ettepaneku selle kohta, kuidas jälgida ja abistada liikmesriike **korrupsioonivastases võitluses**.

Selleks et kaitsta majandust kuritegelike võrgustike sissetungi eest, tuleks välja töötada poliitika, mis kaasab litsentside, lubade, hankelepingute või toetuste andmise eest vastutavad

⁹ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 88 lõike 2 punkt b ja nõukogu otsus 2008/615/JSK piiriülese koostöö tõhustamise kohta, eelkõige seoses terrorismi- ja piiriülese kuritegevuse vastase võitlusega.

¹⁰ Nõukogu järelused 15358/10 organiseeritud ja rasket rahvusvahelist kuritegevust käsitleva ELi poliitikatsükli kujundamise ja rakendamise kohta.

valitsus- ja reguleerivad asutused („**administratiivne lähenemisviis**”). Komisjon annab liikmesriikidele praktilist toetust, luues 2011. aastal parimate tavade arendamiseks riiklike kontaktpunktide võrgustiku ja rahastades katseprojekte praktilistes küsimustes.

Võltsitud kaupade eest saadav tulu moodustab suure osa organiseeritud kuritegelike rühmituste kasumist, need kaubad moonutavad siseturgu, kahjustavad Euroopa tööstust ja seavad ohtu Euroopa kodanike tervise ja julgeoleku. Seepärast teeb komisjon tulevase võltsimise ja piraatluse vastase tegevuskava raames kõik asjakohased algatused, et tugevdada **intellektuaalomandi õiguste** tõhusamat kaitset. Seni peaksid liikmesriikide tolliametid ja komisjon võltsitud kaupade müümise takistamiseks Internetis vajaduse korral kohandama õigusakte, looma riiklikes tolliametites kontaktpunktid ja vahetama parimaid tavasid.

Meede 3: konfiskeerida kuritegelikul teel saadud vara

Selleks et likvideerida kuritegelike võrgustike finantsstiimul, peavad liikmesriigid tegema kõik endast oleneva, et arestida, külmutada, hallata ja konfiskeerida kuritegelikul teel saadud vara, samuti tuleb tagada, et see vara ei naaseks kurjategijate kätte.

Selleks teeb komisjon 2011. aastal **õigusakti** ettepaneku, millega tugevdada ELi õigusraamistikku **konfiskeerimise** valdkonnas,¹¹ eelkõige lubamaks rohkem kolmandate isikute vara konfiskeerimist¹² ja laiendatud konfiskeerimist¹³ ning hõlbustamaks selliste konfiskeerimiskorralduste vastastikust tunnustamist liikmesriikide vahel, mis antakse välja süüdimõistva kohtuotsuseta¹⁴.

Liikmesriigid peavad¹⁵ 2014. aastaks looma **kriminaaltulu jälitamise talitused**, millel on vajalikud vahendid, volitused ja koolitus, samuti suutlikkus vahetada teavet. Komisjon töötab 2013. aastaks välja ühised näitajad, mille põhjal liikmesriigid nende talituste tööd võrdlema peaksid. Lisaks peaksid liikmesriigid 2014. aastaks võtma vajalikud institutsionaalsed meetmed, näiteks looma varahaldustalitused, tagamaks et külmutatud varad ei kaota enne lõplikku konfiskeerimist oma väärtust. Samaaegselt esitab komisjon 2013. aastal parimate tavade suunised, mis aitaksid vältida seda, et kuritegelikud rühmitused saavad konfiskeeritud vara tagasi.

EESMÄRK 2: hoida ära terrorismi ning tegeleda radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga

Terrorismioht on endiselt märkimisväärne ja muutub pidevalt¹⁶. Terroriorganisatsioonid kohanduvad ja uuenevad, nagu näitasid 2008. aastal Mumbais toimunud rünnakud, katse rünnata Amsterdamist Detroiti suunduvat lennukit 2009. aasta jõulude ajal ja hiljuti paljastatud vandenõud, mis mõjutavad mitmeid liikmesriike. Ohtu on oodata nii

¹¹ Raamotsus nr 2001/500/JSK, mis käsitleb rahapesu ja tulu konfiskeerimist.

¹² Konfiskeerimine kolmandatelt isikutelt hõlmab sellise vara konfiskeerimist, mille nad on saanud uurimise all olevatelt või süüdimõistetud isikutelt.

¹³ Laiendatud konfiskeerimisvolituse abil saab konfiskeerida vara, mis tuleneb kaudselt kuritegevusest ning seepärast puudub vajadus teha kindlaks seos kahtluse kohaselt kuritegelikul teel saadud vara ja konkreetse kuriteo vahel.

¹⁴ Süüdimõistva kohtuotsuseta konfiskeerimismenetluse abil saab külmutada ja konfiskeerida vara sõltumata selle omaniku eelnevast süüdimõistmisest kriminaalkohtus.

¹⁵ Nõukogu otsuse nr 2007/845/JSK kohaselt peavad liikmesriigid oma territooriumile looma vähemalt ühe kriminaaltulu jälitamise talituse.

¹⁶ Värskeimad andmed leiab Europoli 2010. aasta aruandest terrorismi olukorra ja suundumuse kohta..

organiseeritud terroristide kui ka nn üksikute huntide poolt. „Üksikud hundid” on üksikisikud, kes on oma radikaalsed vaated tõenäoliselt omandanud ekstremistliku propaganda põhjal ning kes on treeningumaterjalid hankinud Internetist. Selleks et suudaksime ohust ees püsida, peavad meie püüded terrorismiga võitlemisel arenema ühtse Euroopa tasandi lähenemisviisi kaudu, mis hõlmab ärahoidmist¹⁷. Lisaks peaks EL jätkama elutähtsa infrastruktuuri kindlaksmääramist ning ühiskonna ja majanduse toimimiseks hädavajalike varade, sealhulgas transporditeenuste ning elektrienergia tootmise ja ülekandmise, kaitsmise kavade koostamist ja kehtestamist¹⁸.

Liikmesriigid on kooskõlastatud ja tulemuslike jõupingutustega, mida täielikult toetab komisjon ning millele aitab kaasa ELi terrorismivastane koordinaator, nimetatud eesmärgi saavutamisel esirinnas.

Meede 1: anda kogukondadele vahendid radikaliseerumise ja terroristide värbamise ärahoidmiseks

Terrorismiaktideni viiva võiv radikaliseerumine on kõige paremini kontrolli all hoitav sellel tasandil, mis on kõige enam mõjutatud kogukondade kõige mõjutatavamatele isikutele kõige lähemal. See ülesanne nõuab tihedat koostööd kohalike ametiasutuste ja kodanikuühiskonnaga ning volituste andmist haavatavate kogukondade olulistele rühmadele. Radikaliseerumise ja värbamise vastane meede kese on ja peaks ka tulevikus jääma riiklikule tasandile.

Mitu liikmesriiki töötab välja valdkonna töösuundi ja teatavates ELi linnades on töötatud välja kohalikud kogukonnapõhised lähenemisviisid ja ennetuspoliitika. Nimetatud algatused on sageli olnud edukad ja komisjon jätkab selliste kogemuste jagamise hõlbustamist¹⁹.

Esmajärjekorras edendab komisjon koostöös regioonide komiteega **ELi radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustiku** loomist 2011. aastaks. Võrgustikku toetab Interneti-põhine foorum ja tervet ELi hõlmavad konverentsid, et koondada kogemusi, teadmisi ja häid tavasid radikaliseerumisalase teadlikkuse ning terroristliku propaganda edastamistehnika kohta. See võrgustik koosneb poliitikakujundajatest, õiguskaitse- ja julgeolekuametnikest, prokuröridest, kohalikest ametiasutustest, teadlastest, kohapealsetest ekspertidest ja kodanikuühiskonna organisatsioonidest, sealhulgas ohvrite ühendustest. Liikmesriigid peaksid võrgustiku väljapakutud mõtteid kasutama füüsilise ja virtuaalse kogukonnaruumi loomiseks, kus toimuvad avalikud arutelud, mis julgustavad usaldusväärseid eeskujusid ja arvamusiidreid sõnastama positiivset sõnumit alternatiivina terroristide propagandale. Komisjon toetab ka kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd, mis paljastavad, tõlgivad ja vaidlustavad Internetis leiduvat ekstremistlikku propagandat.

¹⁷ 2005. aasta novembri dokumendis nr 14469/4/05 (Euroopa Liidu terrorismivastane strateegia) on sätestatud neljast sambast koosnev lähenemisviis – vältimine, kaitse, jälitamine ja reageerimine. Üksikasjalikuma arutelu leiab dokumendist „ELi terrorismivastase võitluse poliitika: peamised saavutused ja edasised ülesanded” KOM (2010)386.

¹⁸ Direktiiv Euroopa elutähtsate infrastruktuuride kohta (2008/114/EÜ), mis moodustab osa laiemast Euroopa esmatähtsa infrastruktuuri kaitse programmist.

¹⁹ Osana radikaliseerumise ja terroristide värbamise vastasest Euroopa Liidu strateegiast (CS/2008/15175) on komisjon toetanud valdkonnas tehtavat uurimistööd ja radikaliseerumise ekspertide Euroopa võrgustiku loomist, liikmesriikide juhitavaid projekte (näiteks kogukondade poliitikakujundamine, suhtlus ja radikaliseerumine vanglas), samuti on komisjon andnud ligikaudu 5 miljonit eurot ohvrite toetamise projektidele ja toetab terrorismiohvrite ühenduste võrgustikku.

Teiseks korraldab komisjon 2012. aastal **ministrite konverentsi**, mis käsitleb radikaliseerumisest ja terroristide värbamist ning kus liikmesriigid saavad esitada näiteid edukatest meetmetest ekstremistliku ideoloogiaga võitlemisel.

Kolmandaks töötab komisjon nimetatud algatuste ja arutelude põhjal välja **meetmete ja kogemuste käsiraamatu**, et toetada liikmesriikide tööd alates radikaliseerumise ärahoidmisest selle tekkimise tasandil kuni värbamise tõkestamiseni ning selgitada, kuidas on võimalik värvatuid tagasi tuua ja rehabiliteerida.

Meede 2: takistada terroristide juurdepääsu rahastamisele ja materjalidele ning jälitada nende tehinguid

2011. aastal kavatseb komisjon välja töötada Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 75 kohase haldusmeetmete raamistiku, mis käsitleb varade külmutamist terrorismi ja seonduva tegevuse ärahoidmise ning selle vastu võitlemise eesmärgil. Prioriteetidena, nii seadusandlike kui ka mitteseadusandlike meetmete abil, tuleks rakendada ELi tegevuskavad, mis käsitlevad lõhkeainetele (2008) ning keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainetele (2009) juurdepääsu tõkestamist. Sealhulgas tuleb võtta vastu määrus, mille ettepaneku komisjoni 2010. aastal tegi ning millega piiratakse juurdepääsu lõhkeainete valmistamiseks kasutatavatele keemilistele lähteainetele. See tähendab ka keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainete õiguskaitseüksuste Euroopa võrgustiku loomist, millega tagatakse, et liikmesriigid võtavad keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainetega seotud riske riiklike kavade juures arvesse. Veel üks meede on Europoli juurde keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainetega seotud juhtumite varajase hoiatamise süsteemi loomine. Nimetatud meetmed on vaja liikmesriikidega kooskõlastada ning need peaksid vajaduse korral hõlmama avaliku ja erasektori partnerlust. Selleks et minimeerida ohtu, et terroriorganisatsioonid ja valitsused saaksid juurdepääsu vahenditele, mille abil saab valmistada lõhkeaineid ja massihävitusrelvi (bioloogilisi, keemilisi või tuumarelvi), peaks EL tugevdama kahesuguse kasutusega kaupade ekspordikontrolli ning asjakohaste nõuete täitmist ELi piiridel ja rahvusvaheliselt.

Pärast terroristide rahastamise jälgimisprogrammi lepingu sõlmimist Ameerika Ühendriikidega **töötab** komisjon 2011. aastal **välja ELi poliitika finantstehinguid käsitlevate sõnumiandmete kohta**, mida säilitatakse ELi territooriumil.

Meede 3: kaitsta transporti

Komisjon arendab edasi ELi lennundus- ja mereturvalisuse korda, mis põhineb ohtude ja riskide pideval hindamisel. Selle juures võetakse arvesse arengut julgeolekualase teadustöö ja tehnoloogia valdkonnas, kasutades selliseid ELi programme, nagu Galileo ning ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire algatust²⁰. Komisjon töötab avaliku tunnustuse nimel, püüdes saavutada paremat tasakaalu võimalikult kõrge turvalisusetaseme ning reisimugavuse, kulude kontrolli all hoidmise, eraelu kaitse ja tervisekaitse vahel. Samuti rõhutab komisjon jätkuvat kontrollimise ja täitmise tagamise, sealhulgas kaubaveo järelevalve tugevdamist. Rahvusvaheline koostöö on oluline ja võib aidata kaasa paremate julgeolekustandardite edendamisele terves maailmas, tagades samas vahendite tõhusa kasutamise ning piirates tarbetuid topelt turvakontrolle.

²⁰ GMES – ülemaailmne keskkonna- ja turvaseire.

Aktiivsema Euroopa tasandi lähenemisviisi jaoks laias ja keerukas **maismaatranspordi**, eriti reisijateveo **turvalisuse** valdkonnas on olemas reguleerimisala ja põhjendus²¹. Komisjon kavatseb linnatranspordi valdkonnas toimuvat tööd laiendada, et hõlmata a) kohalikud ja piirkondlikud raudteed ning b) kiirraudteed koos seotud infrastruktuuriga. Tänapäevaks on ELi tasandi tegevus olnud piiratud teabe ja parimate tavade vahetamisega, mis peegeldab subsidiaarsuse põhimõttega seotud muresid ja kooskõlastatud Euroopa lähenemisviisi vajavate Rahvusvahelise Mereorganisatsiooni või Rahvusvahelise Tsiviillennundusorganisatsiooniga võrreldavate rahvusvaheliste organisatsioonide puudumist. Komisjon arvab, et esimese sammuna täiendavate meetmete suunas oleks kasulik kaaluda alalise maismaatransporditurvalisusega tegeleva komitee loomist, mida juhib komisjon ja mille töös osaleksid transpordi ja õiguskaitseasjatundjad. Samuti tuleks kaaluda sellise foorumi loomist, kus avaliku ja erasektori huvirühmad saaksid mõtteid vahetada, võttes arvesse lennundus- ja meretranspordi turvalisuse vallas saadud kogemusi. Käimasolevat tööd kolmandatest riikidest transiidina saabuvate lastilendude kontrollimenetluste täpsustamiseks ja tugevdamiseks on hiljutiste sündmuste kontekstis kiirendatud.

Transpordi turvalisuse probleemidega tegeletakse üksikasjalikult 2011. aastal esitatavas transpordi turvalisuse poliitikas käsitlevas teatises.

EESMÄRK 3: tõi ta kodanike ja ettevõtjate jaoks turvalisuse taset küberruumis

Infotehnoloogiavõrkude turvalisus on hästitoimivas infoühiskonnas oluline tegur. Seda tunnustatakse hiljuti avaldatud Euroopa digitaalses tegevuskavas,²² milles käsitletakse küberkuritegevust, küberturvet, ohutumat Interneti ja privaatsust peamiste teguritena, mis mõjutavad võrgukasutajate usaldust ja turvalisust. Uute infotehnoloogiatega kiire areng ja kohaldamine on loonud ka uued kuritegevuse vormid. Küberkuritegevus on üleilmne nähtus, mis kahjustab märkimisväärselt ELi siseturgu. Kuna juba oma struktuurist lähtuvalt on Internet piirideta, jääb küberkuritegevuse jurisdiktsioon ja süüdistuse esitamine siiski liikmesriigi piiridesse. Liikmesriigid peavad oma püüdlused koondama ELi tasandil. Eurooli kõrgtehnoloogilise kuritegevuse keskusel on juba oluline õiguskaitset kooskõlastav roll, kuid siiski tuleks võtta täiendavaid meetmeid.

Meede 1: suurendada õiguskaitseasutuste ja kohtute suutlikkust

2013. aastaks loob EL olemasolevate struktuuride raames **küberkuritegevuse keskus**, mille kaudu liikmesriigid ja ELi institutsioonid saavad suurendada uurimismenetluste ja rahvusvaheliste partneritega tehtava koostöö operatiivsust ja analüüsivõimet²³. Keskus parandaks olemasolevate ennetus- ja uurimismeetmete hindamist ja järelevalvet, toetaks õiguskaitse- ja kohtuasutuste koolituste ja teadlikkuse tõstmise edendamist, paneks aluse koostööle Euroopa Võrgu- ja Infoturbeametiga ning peaks ühendust riikide/valitsuste infoturbeinsidentidega tegelevate rühmadega. Küberkuritegevuse keskus peaks saama Euroopa küberkuritegevuse vastase võitluse keskmeks.

Riiklikul tasandil peaksid liikmesriigid tagama politsei, kohtunike, prokuröride ja kohtuekspertide seas ühtsed standardid küberkuritegude uurimisel ja nende eest süüdistuse

²¹ Euroopa Ülemkogu 2004. aasta märtsi deklaratsioon terrorismivastase võitluse kohta.

²² KOM(2010) 245.

²³ Komisjon koostab 2011. aastal keskust käsitleva teostatavusuuringu.

esitamisel. Koostöös Eurojusti, Euroopa Politseikolledži ja Europoliga julgustatakse liikmesriike 2013. aastaks töötama välja võimalused riiklikud küberkuritegevusealase teadlikkuse tõstmiseks ja koolitusteks, ning looma kas riiklikul tasandil või koostöös teise liikmesriigiga valdkonna tippkeskused. Keskused peaksid tegema tihedat koostööd teadlaskonna ja tööstussektori esindajatega

Meede 2: teha koostööd tööstussektoriga, et anda kodanikele paremad võimalused ja neid kaitsta

Kõik liikmesriigid peaksid tagama, et inimesed saaksid **küberkuritegevuse juhtudest** lihtsal viisil **teatada**. See teave edastatakse pärast hindamist riiklikule ja vajaduse korral Euroopa tasandi küberkuritegevuse hoiatussüsteemile. Tuginedes programmi „Safer Internet” raames tehtud väärtuslikule tööle, peaksid liikmesriigid tagama, et kodanikel on lihtne juurdepääs küberohte ja põhilisi võetavaid ettevaatusabinõusid käsitlevale teabele. Need suunised peaksid sisaldama seda, kuidas saavad inimesed oma online-privatsust kaitsta, märgata kontakti otsimist seksuaalsuhte eesmärgil ja sellest teada anda, varustada oma arvuti lihtsa viirusekaitsetarkvara ja tulemüüri, hoida oma salasõnu ning panna tähele andmepüüki, andmelõikust ja muid rünnakuid. Komisjon arendab 2013. aastaks välja reaalsajalise keske, liikmesriikide ja tööstussektori ühiste vahendite ja parimate tavade kogumi.

Avaliku ja erasektori koostööd peab tugevdama Euroopa tasandil ka vastupidavust käsitlev Euroopa avaliku ja erasektori partnerlus (EP3R). Selle kaudu peaks loodama täiendavaid innovatiivseid meetmeid ja vahendeid turvalisuse, sealhulgas elutähtsa infrastruktuuri ning võrgu- ja infosüsteemide turvalisuse ja vastupidavuse suurendamiseks. EP3R peaks kaasama ka rahvusvahelisi partnereid, et tugevdada üleilmset riskijuhtimist ja infotehnoloogia võrgustikke.

Ebaseadusliku Internetisisu – sealhulgas terrorismile õhutamise – käsitlemise tuleks sätestada koostöösuunistes, mis põhinevad volitustega teavitamis- ja kõrvaldamismenetlusel, mille komisjon kavatab 2011. aastaks töötada välja koostöös Interneti-teenuse pakkujate, õiguskaitseasutuste ja mittetulundusorganisatsioonidega. Selleks et julgustada kontakti ja suhtlust nimetatud sidusrühmade vahel, edendab komisjon Interneti-põhise platvormi (küberkuritegevuse vastane kontaktalatus tööstussektorile ja õiguskaitseasutustele) kasutamist.

Meede 3: parandada võimet tulla toime küberrünnakutega

Selleks et parandada küberrünnakute või küberhäirete ärahoidmist, tuvastamist ja neile reageerimist, tuleb veel mitmeid meetmeid võtta. Esiteks peaks igal liikmesriigil ja ELi institutsioonidel 2012. aastaks hästtoimiv **infoturbeintsidenditega tegelev rühm**. On oluline, et pärast loomist teevad need rühmad õiguskaitseasutustega koostööd nii ärahoidmise kui ka juhtumitele reageerimise valdkonnas. Teiseks peaksid liikmesriigid Euroopa tasandi valmisoleku nimel 2012. aastaks moodustama võrgustiku riikide/valitsuste infoturbeintsidenditega tegelevatest rühmadest. See tegevus on oluline ka komisjoni ning Euroopa Võrgu- ja Infoturbeameti (ENISA) toetusel 2013. aastaks loodava laiemale avalikkusele mõeldud Euroopa teabe jagamise ja hoiatussüsteemi (EISAS) väljatöötamisel ning liikmesriikide ja asjaomaste ametite vahelise kontaktpunktide võrgustiku loomisel. Kolmandaks peaksid liikmesriigid koostöös ENISAgaga töötama välja riiklikud situatsiooniplaanid ja korraldama korrapäraselt riiklikke ja Euroopa tasandi õppusi juhtumitele reageerimiseks ja katastroofijärgseks taastamiseks. Kokkuvõtlikult toetab ENISA

nimetatud meetmeid eesmärgiga tõsta infoturbeentsidentidega tegelevate rühmade taset Euroopas.

EESMÄRK 4: tugevdada turvalisust piiride halduse kaudu

Lissaboni lepingu jõustumisega on ELis lihtsam kasutada inimeste ja kaupade liikumisega seotud piirihalduspoliitikate koostoimet solidaarselt ja vastutust jagades²⁴. Seoses isikute liikumisega saab EL rändevoogude haldamist ja kuritegude vastast võitlust käsitada integreeritud piirihalduse strateegia kaksikeesmärkidena. Strateegia koosneb kolmest suunast.

- Piirikontrolli uue tehnoloogia tõhusam kasutamine (teise põlvkonna Schengeni infosüsteem (SIS II), viisainfosüsteem, riiki sisenemise ja riigist lahkumise süsteem ning registreeritud reisijate programm);
- patrull- ja vaatlustegevuse uue tehnoloogia tõhusam kasutamine (Euroopa piiride valvamise süsteem, EUROSUR) koos ülemaailmse keskkonna- ja turvaseire süsteemi turvateenustega ning ELi merendusvaldkonna ühise teabejagamiskeskonna järkjärguline loomine²⁵ ning
- tugevdatud koostöö liikmesriikide vahel Frontexi raames.

Kaupade liikumisega seoses sätestati 2005. aastal ühenduse tolliseadustikku turvakaalutlustel tehtud muudatusega²⁶ alus piiride turvalisemaks muutmiseks ning samas nende suuremaks avatuseks usaldusväärsetele kaupadele. Kogu ELi sisenev kaup läbib turvalisuse ja ohutuse kaalutlustel riskianalüüsi, mis põhineb ühistel kriteeriumitel ja standarditel. Vahendite kasutamine on tõhusam, sest need suunatakse enam potentsiaalselt ohtliku kauba kontrollimiseks. Süsteem tugineb ettevõtjate edastatavale eelteabele kaubavoogude liikumise kohta, ühisele riskijuhtimisraamistikule ja volitatud ettevõtjate skeemile, mida kohaldatakse kõigi ELi sisenevate ja sealt lahkuvate kaupade suhtes. Nimetatud vahendid täiendavad üksteist ja loovad üldise struktuuri, mida arendatakse edasi, et tegeleda üha keerukamate kuritegelike organisatsioonidega, millega liikmesriigid üksi hakkama ei saa.

Meede 1: kasutada ära EUROSURI täispotentsiaal

Komisjon esitab 2011. aastal **EUROSURI loomist** käsitleva õigusakti ettepaneku, et parandada sisejulgeolekut ning võidelda kuritegevuse vastu. EUROSUR kujutab endast liikmesriikide ametiasutuste jaoks mehhanismi patrull- ja vaatlustegevust käsitleva operatiivteabe jagamiseks ning liikmesriikide omavaheliseks ja Frontexiga tehtavaks koostööks taktikalisel, operatiiv- ja strateegilisel tasandil²⁷. EUROSURI puhul kasutatakse ELi rahastatud teadusprojektide ja -töö raames välja töötatud uusi tehnoloogiaid, nagu

²⁴ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 80.

²⁵ Komisjoni teatis „Suund mereseire integreerimisele: Ühine teabejagamiskeskond ELi merendusvaldkondadele”, KOM (2009) 538.

²⁶ Nõukogu määrus (EÜ) nr 648/2005, millega muudetakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik.

²⁷ Komisjoni ettepanekud süsteemi EUROSUR väljatöötamiseks ja ühine teabejagamiskeskonna (CISE) väljatöötamiseks ELi merendusvaldkondadele on esitatud dokumentides KOM (2008)68 ja KOM (2009) 538. CISE loomiseks võeti hiljuti vastu kuuest astmest koosnev tegevuskava – KOM (2010)584.

objektide (nt ELi uimasteid transportivate kiirete aluste jälgimine) tuvastamine ja jälgimine merepiiridel satelliidifotode abil.

Viimastel aastatel on merepiiridel tehtava koostöö raames käivitatud kaks olulist algatust – üks neist käsitleb inimkaubandust ja inimeste ebaseaduslikku üle piiri toimetamist (Frontexi raames) ja teine uimastite salakaubavedu (MAOC-N²⁸ ja CeCLAD-M²⁹ raames). Osana ELi merepiiridel tehtavast integreeritud ja operatiivtegevuse arendamisest käivitab EL 2011. aastal katseprojekti lõuna- või edelapiiril, millesse on kaasatud nimetatud kaks keskust, komisjon, Frontex ja Europol. Selle katseprojekti abil uuritakse riskianalüüsi ja vaatlusandmete koostoimet sellistes ühist huvi pakkuvates valdkondades, mis hõlmavad erinevaid ohuliike, nagu uimastite salakaubandus ja inimeste ebaseaduslik üle piiri toimetamine³⁰.

Meede 2: Suurendada Frontexi panust välispiiridel

Oma operatsioonide käigus saab Frontex enda käsutusse olulist teavet kurjategijate kohta, kes osalevad salakaubaveovõrgustikes. Praegu aga ei saa seda teavet riskianalüüside või tulevaste operatsioonide parema suunamise huvides kasutada. Lisaks ei jõua kahtlustatavaid kurjategijaid käsitlevad andmed täiendavaks uurimiseks pädevate riiklike ametiasutuste või Europolini. Samuti ei saa Europol jagada teavet oma analüüsifailidest. Tuginedes kogemustele ja lähtudes ELi üldisest lähenemisviisist teabehaldusele,³¹ arvab komisjon, et kui Frontex töötleb ja kasutab nimetatud andmeid, piiratud ulatuses ja vastavalt selgelt määratletud isikuandmeid käsitlevatele eeskirjadele, aitab see oluliselt kaasa kuritegelike organisatsioonide paljastamisele. Siiski ei tohi Frontex ja Europol selle tulemusena täita samu ülesandeid.

Alates 2011. aastast esitab komisjon koos Frontexi ja Europoliga iga aasta lõpuks aruande piiriüleste kuritegude kohta, nagu inimkaubandus, inimeste salaja üle piiri toimetamine ja ebaseaduslike uimastite salakaubavedu. Selle iga-aastase aruande põhjal hinnatakse vajadust Frontexi ja tema ühisoperatsioonide ning politsei, tolliameti ja muude spetsialiseerunud täitevasutuste vahelise koostöö järele pärast 2012. aastat.

Meede 3: üle välispiiride liikuva kauba ühine riskijuhtimine

Hiljuti toimunud õiguslik ja struktuuriareng parandab rahvusvaheliste tarneahelate ja üle ELi välispiiride liikuva kauba turvalisust ja ohutust. Ühine riskijuhtimisraamistik, mida tolliametid rakendavad, hõlmab pidevat enne kauba saabumist (ja lahkumist) edastatud elektrooniliste andmete sõelumist, et tuvastada ELi ja selle elanikke ohustada võivaid turvariske ja nende riskide asjakohast menetlemist. Ühise riskijuhtimisraamistikuga on ette nähtud prioriteetsete valdkondade, sealhulgas kaubanduspoliitika ja finantsriskide põhjalikum kontroll. Samuti nähakse ette süstemaatiline riskiteabe vahetamine ELi tasandil.

Tulevastel aastatel on ülesandeks tagada ühtne, kvaliteetne riskijuhtimine, sellega seotud riskianalüüs ka riskipõhine kontroll kõigis liikmesriikides. Lisaks eelnevalt nimetatud

²⁸ MAOC-N – Merenduse Valdkonna Analüüside ja Operatsioonide Keskus – Narkootikumid.

²⁹ CeCLAD-M – Vahemere piirkonna uimastitevastase võitluse koordinatsioonikeskuse .

³⁰ Nimetatud projektiga täiendatakse muid integreeritud merevaldkonna patrull- ja vaatlustegevuse projekte, nagu BlueMassMed ja Marsuno, mille eesmärk on optimeerida merel toimuva patrull- ja vaatlustegevuse tulemuslikkust Vahemere, Atlandi ookeanil ja Põhja-Euroopa meredel.

³¹ Ülevaade teabehaldusest vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneval alal – KOM (2010)385.

ebaseadusliku kauba salakaubavedu käsitlevale iga-aastasele aruandele töötab komisjon välja ELi tasandi tollihinnangu, mis käsitleb ühiseid riske. ELi tasandil toimuvat teabe koondamist tuleks kasutada piiride turvalisuse suurendamiseks. Selleks et tugevdada tollijulgeolekut välispiiridel nõutava määran, töötab komisjon 2011. aastal välja **ELi tasandi riskianalüüsi ja -tuvastamise võime parandamise võimalused** ning teeb asjakohased ettepanekud.

Meede 4: parandada ametitevahelist koostööd riiklikul tasandil

Liikmesriigid peaksid 2011. aasta lõpuks hakkama töötama välja **ühise riskianalüüsi**. See peaks hõlmama kõiki asjaomaseid julgeolekuga tegelevaid ameteid, sealhulgas politseid, piirivalvet ja tolliameteid, kes määravad kindlaks probleemid ning mitmekordsed ja läbivad ohud välispiiridel, näiteks korduvad katsed samas piirkonna samades piiriületuspunktides inimesi või uimasteid ebaseaduslikult üle piiri toimetada. See analüüs peaks täiendama koos Frontexi ja Europoliga koostatavat komisjoni iga-aastast aruannet piiriülese kuritegevuse kohta. 2010. aasta lõpuks viib komisjon lõpule uuringu ELi välispiiridel koostööd tegevate piirivalve- ja tolliametite parimate tavade kohta ning otsib parimat viisi tulemuste levitamiseks. 2012. aastal teeb komisjon soovitusi selle kohta, kuidas **parandada** erinevate riiklike ametiasutuste (politsei, piirivalve ja tolli) tehtud **piirikontrollide kooskõlastatust**. Hiljem, 2014. aastal töötab komisjon koos Frontexi, Europoli ja Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiametiga välja ametitevahelise koostöö miinimumnõuded ja parimad tavad. Neid tuleb eelkõige kohaldada ühise riskianalüüsi, ühiste uurimismenetluste, ühisoperatsioonide ja luureandmete vahetamise suhtes.

EESMÄRK 5: Euroopa muutmine kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks

ELi ähvardavad mitmed potentsiaalsed kriisid ja katastroofid, need võivad olla seotud kliimamuutusega või olla põhjustatud terroristide ja küberrünnakutest kriitilisele infrastruktuurile, haigusetekiitajate ja patogeenide tahtlikust või tahtmatust keskkonda laskmisest, äkilisest gripipuhangust või tõrgetest infrastruktuuris. Valdkondadeüleised ohud nõuavad pikaajaliste kriiside ja katastroofide ohjamise tavade muutmist tulemuslikumaks ja ühtsemaks. Reageerimine peaks olema solidaarne ja ennetustöö ning valmisolek vastutustundlik, rõhutada tuleks kõigi võimalike ohtudega seotud paremat riskihindamist ja riskijuhtimist ELi tasandil.

Meede 1: kasutada täielikult ära solidaarsuse klauslit

Lissaboni lepingu³² solidaarsuse klausliga on sätestatud ELi ja liikmesriikide õiguslik kohustus üksteist aidata, kui liikmesriiki tabab terrorirünnak, loodusõnnetus või inimtegevusest tingitud õnnetus. Selle klausli rakendamise kaudu püüdleb EL kriisiohjamise parema korralduse ja suurema tulemuslikkuse poole nii ennetustöös kui ka kriisidele reageerimisel. Komisjoni ja kõrge esindaja valdkondadeülese ettepaneku põhjal, mis esitatakse 2011. aastal, on ELi ühine ülesanne **solidaarsuse klausli tegelik rakendamine**.

³² Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 222.

Meede 2: kõiki ohte käsitlev lähenemisviis ohtudele ja riskihindamisele

2010. aasta lõpuks töötab komisjon koos liikmesriikidega katastroofide ohjamiseks välja ELi **riskide hindamise** ja kaardistamise suunised, mis põhinevad kõiki ohte ja riske arvestaval lähenemisviisil, mis hõlmab põhimõtteliselt kõiki loodusõnnetusi ja inimtegevusest tulenevaid katastroofe. 2011. aasta lõpuks peaksid liikmesriigid töötama välja riiklikud lähenemisviisid riskijuhtimisele, sealhulgas riskihindamise. Selle põhjal valmistab komisjon 2012. aasta lõpuks ette valdkondadeülese ülevaate peamistest loodusõnnetustest ja inimtegevusest tulenevatest riskidest, mis ELi tulevikus ohustada võivad³³. Lisaks kavandab komisjon 2011. aastal terviseohutuse alast algatust ja püüab tugevdada ELi riskijuhtimise kooskõlastatust ning olemasolevaid rahvatervise valdkonna struktuure ja mehhanisme.

Ohtude hindamisel toetab komisjon püüdlusi parandada vastastikkust arusaama erinevate ohutasemete määratluste kohta ja suhtlust nende tasemete muutumise korral. 2012. aastal kutsutakse liikmesriike üles koostama oma ohuhindamisi terrorismi ja muude kuritahtlike ohtude kohta. 2013. aastast alates valmistab komisjon koos ELi terrorismivastase koordinaatori ja liikmesriikidega ette korrapäraseid riiklikel hinnangutel põhinevaid aktuaalsete ohtude ülevaateid.

EL peaks 2014. aastaks looma ühtse **riskijuhtimise poliitika**, mis ühendab ohtude ja riskide hindamise otsuste tegemisega.

Meede 3: ühendada erinevad teadlikkuskeskused

Tulemuslik ja kooskõlastatud kriisidele reageerimine sõltub võimest saada olukorrast kiiresti mitmekülgne ja täpne ülevaade. Teave olukorra kohta ELis või väljaspool seda peab pärinema kõigist asjaomastest allikatest, seda tuleb analüüsida, hinnata ja jagada liikmesriikidega ning ELi institutsioonide operatiiv- ja poliitikaüksustega. Turvalise infrastruktuuriga, mis on omavahel ühendatud ja piisavalt varustatud ning mille personalil on vajalik koostamine, saab EL **töötada välja ühtse lähenemisviisi, mis põhineb ühisel ja jagatud hinnangul kriisiolukorrale.**

Olemasoleva suutlikkuse ja eksperdiarvamuste põhjal tugevdab komisjon 2012. aastaks valdkonnapõhise varajase hoiatamise ja kriisikoostöö funktsioonide vahelist seost³⁴, sealhulgas tervise, tsiviilkaitse, tuumaohu jälgimise ja terrorismi valdkondades. Samuti kasutab ta ELi juhitavaid operatiivprogramme. See korraldus aitab parandada seost ELi ametite ja Euroopa Välisteenistuse, sealhulgas kriisivaatluskeskuse vahel ning võimaldab paremat teabevahetust ja vajaduse korral ühiste ELi ohu- ja riskihindamisaruannete koostamist.

ELi institutsioonide ja ametite vaheline hea kooskõlastatus nõuab ühtset raamistikku salastatud teabe kaitsmiseks. Komisjon kavatab seepärast 2011. aastal teha nimetatud küsimust käsitleva ettepaneku.

³³ Nõukogu järeldused Euroopa Liidus katastroofide ennetamist käsitleva ühenduse raamistiku kohta, november 2009.

³⁴ Komisjon kasutab ja arendab edasi ka kiirhoiatussüsteemi ARGUS (vt KOM(2005)662) ja sellega seonduvaid menetlusi, mida kohaldatakse mitut valdkonda hõlmavate kriiside korral ja kõigi komisjoni talituste vahelisel koordineerimisel.

Meede 4: arendada katastroofidega tegelemiseks Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkust

EL peaks olema võimeline reageerima katastroofidele nii ELi sees kui ka väljaspool seda. Hiljutiste sündmuste tulemusena saadud kogemused annavad alust arvata, et ELi katastroofidele reageerimist on vahendite kasutuselevõtu kiiruse ja meetmete asjakohasuse, operatiivse ja poliitilise koordineerimise ning nähtavuse osas võimalik veelgi parandada.

Kooskõlas hiljuti vastuvõetud katastroofidele reageerimise strateegiaga³⁵ peaks EL looma **Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse**, mis põhineb eelnevalt eraldatud liikmesriikide vahenditel, mida ELi operatsioonideks saab kasutada ja eelnevalt kokku lepitud situatsiooniplaanidel. Tulemuslikkust ja kulutõhusust tuleks parandada ühise logistika ning lihtsama ja tugevama transpordivahendite koondamise ja kaasrahastamise korra kaudu. Peamiste kavade rakendamist käsitlevad õigusaktide ettepanekud esitatakse 2011. aastal.

3. STRATEEGIA RAKENDAMINE

Teatise „Sisejulgeoleku strateegia toimimine” rakendamine kuulub ELi institutsioonide, liikmesriikide ja ELi ametite ühisesse vastutusalasse. Selleks on vaja leppida kokku strateegia rakendusprotsessis selge rollide ja ülesannete jaotusega nõukogu ja komisjoni vahel, tihedas koostöös Euroopa Välisteenistusega, mis edendaks strateegiliste eesmärkide saavutamist. Eelkõige toetab komisjon sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalise komitee tegevust, et tagada operatiivkoostöö edendamine ja tugevdamine ning liikmesriikide pädevate ametiasutuste töö kooskõlastamine³⁶.

Rakendamine

Prioriteedid kajastuvad nii ELi ametite tegevuskavades, riiklikul tasandil kui ka komisjoni tööprogrammides. Komisjon tagab julgeolekuga seotud töö, sealhulgas teadustöö, tööstuspoliitika ja ELi sisejulgeoleku rahastamisprogrammidest rahastatavate projektide kooskõlastatuse strateegiliste eesmärkidega. Julgeolekualast teadustööd rahastatakse jätkuvalt mitmeaastasest teadusuuringute ja tehnoloogiaarenduse raamprogrammist. Selleks et tagada edukas rakendamine, moodustab komisjon sisetöörühma. Euroopa Välisteenistust kutsutakse üles osalema, et tagada kooskõla laiema Euroopa julgeoleku strateegiaga ja kasutada ära sise- ja välispoliitika koostoimet, sealhulgas riski- ja ohuhinnanguid. Samal eesmärgil peaksid tegema koostööd ja korrapäraselt kohtuma sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alaline komitee ning poliitika- ja julgeolekukomitee.

ELi rahastamine, mida võidakse vajada ajavahemikus 2011–2013, tehakse kättesaadavaks mitmeaastase finantsraamistiku kehtivate ülemmäärade piires. Ajavahemikuks pärast aastat 2013 uuritakse sisejulgeoleku rahastamise võimalusi komisjonis peetava arutelu raames, mis hõlmab kõiki nimetatud ajavahemikus tehtud ettepanekuid. Osana arutelust kaalub komisjon sisejulgeoleku fondi loomise teostatavust.

³⁵ „Euroopa tõhusama katastroofidele reageerimise suunas: kodanikukaitse ja humanitaarabi roll” – KOM (2010) 600.

³⁶ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 71; vt ka nõukogu otsus nr 2010/131/EL sisejulgeolekualase operatiivkoostöö alalise komitee moodustamise kohta.

Järelevalve ja hindamine

Komisjon jälgib koos nõukoguga sisejulgeoleku strateegia toimimise arengut. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule iga-aastase aruande, milles käsitletakse strateegiat liikmesriikide ja ELi ametite esitatud andmete põhjal ning kasutades võimaluse korral olemasolevaid aruandlusmehhanisme. Iga-aastases aruandes tuuakse välja iga strateegilise eesmärgi puhul peamised arengusuunad, hinnatakse, kas ELi ja liikmesriikide tasandil võetud meetmed on olnud tulemuslikud ning esitatakse asjakohased komisjoni soovitusel. Iga-aastane aruanne sisaldab ka lisa, milles kirjeldatakse sisejulgeoleku olukorda. Aruande koostab komisjon, kasutades asjaomaste ametite abi. Aruanne võiks olla aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu iga-aastastele sisejulgeolekut käsitlevatele aruteludele.

JÄRELDUSED

Meie maailm muutub ning samamoodi muutuvad meid ümbritsevad ohud ja probleemid. Ka Euroopa Liidu reageerimine peaks sellele vastavalt arenema. Tehes koostööd käesolevas strateegias visandatud meetmete rakendamisel, oleme me õigel teel. Samal ajal on vältimatu, et hoolimata heast ettevalmistusest ei saa ohtusid kunagi täielikult kõrvaldada. Seepärast on veelgi olulisem püüdlusi suurendada.

Lissaboni leping kujutab endast uut õiguslikku raamistikku, milles sisejulgeoleku strateegia toimimine peaks järgneva nelja aasta jooksul saama ELi ühiseks tegevuskavaks. Selle edukus sõltub kõigi ELi osalejate ühisest tööst, aga ka koostööst ülejäänud maailmaga. Vaid jõude ühendades ja strateegia rakendamisel koostööd tehes saavad liikmesriigid, ELi institutsioonid ja ametid reageerida meie aja julgeolekuohtudele kooskõlastatult Euroopa tasandil.

Lisa: eesmärkide ja meetmete kokkuvõte

SISEJULGEOLEKU STRATEEGIA

EESMÄRGID JA MEETMED

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
EESMÄRK 1: tõikestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust		
<i>Meede 1: teha kindlaks ja likvideerida kuritegelikud võrgustikud</i>		
Ettepanek ELi broneeringuinfo kohta	KOM ³⁷	2011
ELi rahapesuvastaste õigusaktide võimalik läbivaatamine, et võimaldada ettevõtete ja fondide omanike tuvastamist	KOM	2013
Suunised kuritegelikul teel saadud rahaliste vahendite liikumise jälgimiseks mõeldud pangakontode registrite kasutamise kohta	KOM	2012
Kuritegelike finantstehingutega seotud teabe kogumise, analüüsi ja jagamise strateegia, mis hõlmaks ka koolitust	KOM koos LRi ja Euroopa Politseikolledžiga	2012
Kiiresti moodustatavate ühiste uurimisrühmade laialdasem kasutamine	LR koos KOMi, Europoli ja Eurojustiga	Pidev

³⁷ Peamised lühendid: Euroopa Komisjon (KOM), liikmesriigid (LR), Euroopa Võrgu- ja Infoturbeamet (ENISA), Merenduse Valdkonna Analüüside ja Operatsioonide Keskus – Narkootikumid (MAOC-N), Vahemere piirkonna uimastitevastase võitluse koordineerimiskeskus (CECLAD-M), Euroopa Varjupaigaküsimuste Tugiamet (EASO), liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja (KE).

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
<i>Meede 2: kaitsta majandust kuritegevuse sissetungi eest</i>		
Ettepanek liikmesriikide korrupsioonivastase tegevuse kontrollimise ja selle toetamise kohta	KOM	2011
Riiklike kontaktpunktide võrgustiku loomine valitus- ja reguleerivate asutuste jaoks	KOM koos LRga	2011
Meetmed intellektuaalomandi õiguste järgimise tagamiseks ja võltsitud kaupade Interneti-müügiga võitlemiseks	LR ja KOM	Ongoing
<i>Meede 3: konfiskeerida kuritegelikul teel saadud vara</i>		
Ettepanek kolmandate isikute vara konfiskeerimise, laiendatud konfiskeerimise ja selliste konfiskeerimiskorralduste kohta, mis antakse välja süüdimõistva kohtuotsuseta	KOM	2011
Kriminaaltulu jälitamise talituste ja varade halduseks vajaliku korra loomine	LR	2014
Ühised näitajad kriminaaltulu jälitamise talituste töö hindamiseks ja suunised, selle kohta, kuidas vältida konfiskeeritud vara tagasisattumist kurjategijate kätte	KOM	2013

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
EESMÄRK 2: ära hoida terrorismi ning tegeleda radikaliseerumise ja terroristide värbamise probleemiga		
<i>Meede 1: anda kogukondadele vahendid radikaliseerumise ja terroristide värbamise ärahoidmiseks</i>		
Luu ELi radikaliseerumisalase teadlikkuse võrgustik koos Interneti-põhise foorumi ja tervet ELi hõlmavate konverentsidega. Toetada kodanikuühiskonda vägivaldse ekstremistliku propaganda paljastamisel, tõlkimisel ja vaidlustamisel	KOM koos regioonide komiteega	2011
Ministrite konverents, mis käsitleb radikaliseerumisest ja terroristide värbamist	KOM	2012
Käsiraamat radikaliseerumise ärahoidmise, värbamise tõkestamise ning värvatute tagasitoomise ja rehabiliteerimise kohta	KOM	2013-14
<i>Meede 2: takistada terroristide juurdepääsu rahastamisele ja materjalidele ning jälitada nende tehinguid</i>		
Raamistik terroristide vara külmutamiseks	KOM	2011
Rakendada ELi tegevuskavasid, mis käsitlevad juurdepääsu tõkestamist lõhkeainetele ning keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaainetele	LR	Pidev
ELi poliitika finantstehingutega seotud andmete kogumiseks ja analüüsiks	KOM	2011
<i>Meede 3: kaitsta transporti</i>		
Transporti turvalisust käsitlev teatis	KOM	2011

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
EESMÄRK 3: tõi sta küberruumis kodanike ja ettevõtjate jaoks turvalisuse taset		
<i>Meede 1: suurendada õiguskaitseasutuste ja kohtute suutlikkust</i>		
ELi küberkuritegevuse keskuse loomine	Sõltub KOMi 2011. aasta teostatavusuuringust	2013
Luu suutlikkus küberkuritegude uurimiseks ja nende eest süüdistuse esitamiseks	LR koos Euroopa Politseikolledži, Europoli ja Eurojustiga	2013
<i>Meede 2: teha koostööd tööstussektoriga, et anda kodanikele paremad võimalused ja neid kaitsta</i>		
Küberkuritegevuse juhtudest teatamise korra loomine ja kodanikele küberturbe- ja küberkuritegevusealase nõustamise pakkumine	LR, KOM, Europol, ENISA ja erasektor	<i>Pidev</i>
Suunised ebaseadusliku Internetisisu käsitlemisel tehtava koostöö kohta	KOM koos LRi ja erasektoriga	2011
<i>Meede 3: parandada võimet tulla toime küberrünnakutega</i>		
Võrgustiku loomine infoturbeentsidentidega tegelevatest rühmadest igas liikmesriigis ja ühes ELi institutsioonis, samuti korrapärase riiklike situatsiooniplaanide koostamine ning juhtumitele reageerimise ja katastroofijärgse taastamise harjutamine	LR ja ELi institutsioon koos ENISAgaga	2012
Euroopa teabe jagamise ja hoiatussüsteemi (EISAS) loomine	LR koos KOMi ja ENISAgaga	2013

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
EESMÄRK 4: tugevdada turvalisust piiride halduse kaudu		
<i>Meede 1: kasutada ära EUROSURi täispotentsiaali</i>		
Ettepanek EUROSURi loomise kohta	KOM	2011
Operatiivtegevuse katseprojekt ELi lõuna- või edelapiiril	KOM, Frontex, Europol, MAOC-N ja CeCLAD-M	2011
<i>Meede 2: suurendada Frontexi panust välispiiridel</i>		
Ühisaruanded inimkaubanduse, inimeste salaja üle piiri toimetamise ja ebaseaduslike uimastite salakaubaveo kohta ühisoperatsioonide alusena	KOM koos Frontexi ja Europoliga	2011
<i>Meede 3: üle välispiiride liikuva kauba ühine riskijuhtimine</i>		
ELi tasandi riskianalüüsi ja -tuvastamise võime parandamise algatused	KOM	2011
<i>Meede 4: parandada ametitevahelist koostööd riiklikul tasandil</i>		
Ühise riikliku riskianalüüsi väljatöötamine, millesse oleksid kaasatud politsei, piirivalve ja tolliametid, kes määravad kindlaks probleemid välispiiridel	LR	2011
Soovitused erinevate ametiasutuste tehtavate piirikontrollide kooskõlastatuse parandamiseks	KOM	2012
Ametitevahelise koostöö miinimumnõuete ja parimate tavade väljatöötamine	KOM, Europol, Frontex, EASO	2014

EESMÄRGID JA MEETMED	VASTUTAJA	AJAKAVA
EESMÄRK 5: Euroopa muutmine kriisidele ja katastroofidele vastupanuvõimelisemaks		
<i>Meede 1: kasutada täielikult ära solidaarsuse klauslit</i>		
Ettepanek solidaarsusklausli rakendamise kohta	KOM/HR	2011
<i>Meede 2: kõiki ohte käsitlev lähenemisviis ohtudele ja riskihindamisele</i>		
Riskide hindamise ja kaardistamise suunised katastroofide ohjamise jaoks	KOM koos LRga	2010
Riiklikud lähenemisviisid riskijuhtimisele	LR	2011-12
Valdkondadeülene ülevaade tuleviku peamistest loodusõnnetustest ja inimtegevusest tulenevatest riskidest	KOM	2012
Terviseriske käsitlev ettepanek	KOM	2011
Korrapärased ülevaated aktuaalsetest ohtudest	KOM koos LR ja CTC	2013
Ühtse riskijuhtimispoliitika loomine	KOM koos LRga	2014
<i>Meede 3: ühendada erinevad teadlikkuskeskused</i>		
Tugevdada valdkonnapõhise varajase hoiatamise ja kriisikoostöö funktsioonide vahelist seost	KOM	2012
Ettepanek, mis käsitleb ühtset üldraamistikku salastatud teabe kaitsmiseks	KOM	2011
<i>Meede 4: arendada katastroofidega tegelemiseks Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkust</i>		
Ettepanek Euroopa hädaolukordadele reageerimise suutlikkuse loomise kohta	KOM	2011

ET

ET